

A miniszter a gyárban tartott részletes szemle alkalmával már annak mai állapota fölött is legnagyobb elismerését fejezte ki, míg viszont a gyár műszaki vezetői, kik annak egyes részeit a miniszternek bemutatták, örömmel tapasztalták azon alapos szakismeretet, melynek a miniszter a gyáripár egyes ágainak még legkisebb részleteiben is kétségbevonhatlan tanujelét adá.

Végezetre nem hagyhatjuk még említés nélkül, hogy a miniszter a Kötz-féle fehérpataki vasedény-zománczozó gyárat is meglátogatta s megelégedését nyilvánítá az ott készült gyártmányok jó minősége fölött. *Az „Egyetértés“ után.*

Tölgeseink és a francia szarvasgomba.

Napjainkban sokfelé érezteti magát a szükség, hol ezelőtt még nem volt annyira előretolakodó mint most, azért kiki ösztönözve érzi magát azon érdekes számtani feladat betűzésére, mikép lehetne kevésből többet csinálni? Az erdész sem marad érintetlen az eféle tünődések közepette s nem vonhatja ki magát ily ádáz igénykedések büvköréből; látjuk is mindenféle szaporodni a törekvéseket, létező termelési ágakat fokozni, vagy új jövedelemforrásokat keresni. A főhasználat mellett, alkalmas körülmények között, még valami mellékhasználat is érdemelhet figyelmet, s érdemelhet kísérletet: hasznot teremteni, mely eddig nem volt. Koronként az időszaki sajtóban is felmerülnek ez iránybeli felszólalások, és sok mindenféle ajánlatik. Vajjon az, mit egy javaslattevő ecsetel: valójában értékes aranybánya-e, vagy csak kápráztató üres szappanbuborék, mindig skepsis tárgya lesz; hanem a higgadt mérlegelőnek dolga, megvizsgálni: van-e, lehet-e, és mennyi alapja? Ezen fentartás *salvus-conductusa* alatt legyenek ide-

jegyezve a következő adatok, melyek legalább annyit igényelhetnek maguknak, hogy érdekük nem álmkép, hanem statisztikai tény, hogy továbbá egyenest az erdészet körébe tartoznak, s végül hogy semmi kifogás sem lehet az ellen, hogy hazánkban is próbáljuk hasznosítani a tanulságot.

A magyar erdész éppen úgy, mint a nem erdész, ismeri a szarvasgombát, sőt említése bizonyára lúdmájpástétomot és pezsgőt juttat eszébe, mindazon egyéb sybarita képzelmekkel, melyeket ily inyenczlakmározás alkalmával időszerint összekapcsolni szoktunk. Tudjuk, hogy e gombafaj Közép-Európa több országaiban megterem, sőt Magyarországon is, és hogy leghíresebb termővidéke Franciaország, *) — hanem talán kevesen képzelik, mily nemzetgazdasági tényező szerepét játszza ezen látszólag aprólékos fényüzési cikk. Csak a főbb megyéket említve — mert ezeken kívül még számos egyéb vidékeken is foglalkoznak vele kereskedelmi célból — Vaucluse megye évi termelésének értéke átlag 3,800.000 franc, Lot 3,000.000 franc, Alsó-Alpesi 3,000.000 franc, Vienne 250.000 franc, Dordogne 1,200.000 franc, Charente 400.000 franc, Alsó-Charente 100.000 franc. Mindössze tehát kevés hujja a 12 milliónak csak ezen fővidékeken. Hosszu évek során egész szakirodalom gyűlt össze a tárgy felől, úgy hogy már egy kis könyvtárt lehetne egybeállítani csupán oly kisebb-nagyobb munkákból, melyek kizárólag e növénynyel foglalkoznak.

A mi pedig a szarvasgombát éppen az erdésznek teszi érdekessé, ez azon körülmény, hogy előfordulása, illetőleg tenyésztése közvetlen összefüggésben áll az erdők felújításával és a feltétlen vagy feltételes erdőtalaj beerdősítésével. Mert ezen gumó köves vagy kövecsesel vegyes laza talajban tenyész, melyen fás növényzet gyökerei átvonulnak. Azért ott kopár,

*) És mint szaktekintélyek hirdetik: Piemont, sajátos legnemesebb specialitást képvisel.

terméketlen lejtőket, vagy jelenleg a phylloxera által elpusztult hegyoldali szőlőföldeket vásárolnak igen olcsó áron, melyből idővel nagy jövedelem terem; például vannak esetek, hol oly darab föld, mely évek előtt 500 frankon szereztetett, most a 3—4 havi gombaidény alatt évenként 1200—1500 franc hasznot hajt. Való, hogy némi türelem kell s kitartás, mert vetés- vagy ültetéssel kell kezdeni, s pár évig csak némi kis intercalare szedhető oly melléktermésből, mely a sortávol- vagy ágyközekben műveltetik: gabona, hüvelyes, vagy eféle, sőt szőlő is. De 9—10 év után, ritkán később, valamint csak kissé bokrosodni kezd a cserje, következik az ő „fekete gyémántjok.” Fanemek tekintetében a tenyésztők legjobban kedvelnek tölgyfajokat, ezek közt kiválóan quercus pubescens, és pedunculatát; de korántsem csupán erre szorítkoznak, hanem talaj, égalj, fekvés szerint alkalmazzák, vagy vegyítik a fanemeket, melyek közt szerepelnek bükk, gesztenye, nyír, mogyoró, sőt egyes esetekben pinus austriaca is.

Másik az, hogy a tenyésztők, kik rendesen parasztok, és vagy magok birtokosok, vagy vállalkozó bérlők — a biróságok erélyes védelmét élvezik; magok pedig éber rendőrködést tartanak, úgy hogy nem tűrnek oly idegen vándor gombakeresőt, ki mások birtokán jár turkálni; mert ezt ép úgy mint orvadászt befogják, a biróság pedig nem mint mezei rendőri kihágást, hanem büntetőjog szerint mint lopást fenyíti. Az élelmes gazda tapasztalásból bizonyos jeleket tud felismerni, melyekből már nyár derekán július—augusztusban megítéli, milyen termése lesz őszzsel, bő vagy sovány. A piaci elárusítás november felében kezdődik és eltart vagy márczius végeig, mialatt a gomba fris állapotban elfogyasztatik. Tél végével, midőn csökken a kereslet a konyhák számára, következnek a különböző gyárak, melyek a szarvasgombát vagy feldolgozzák, vagy üvegekben s szelenczékben eltartásra ké-

szitik: a mi ismét igen sok millióra rugó kereskedelmi érték-cserét képvisel. Az egyes tenyésztők jövedelme igen különböző, részint az üzletök mérvéhez, részint annak sikeréhez képest 4—500 frc, de 4—5000 frc is évenként. Megjegyzendő még, hogy a fekete szarvasgombának több egymástól értékben és minőségben igen különböző fajtája van, a mi egy egész sor furcsa csalásra ad alkalmat és tárgyat.

A francia irók váltig állítják, hogy nem aggódnak sem kereslet elégtelensége, sem árcsökkenés bekövetkezésétől, ha ők a mostani termelés mennyiségét ötszörös, sőt tizszeres többletre emelhetnék: ezen állításban igen biztató buzdítás foglaltatik a versenyre; mert ime mondják: van piac, van vevő elég, csak hozzatok árut!

Ha tehát fiatal tölgyesek telepítését, és csupasz lejték beerdősítését egyesíteni és jutalmazóvá tenni lehet, oly drága, jól és bizton fizető melléktermény terjesztésével, mely költséget nem okoz, ápolást nem igényel, miért ne lehetne figyelemben részesíteni és felkarolni Magyarországon is sok helyen a szarvasgombát? Elszórt egyes példa található most is, így Nyitramegyében hosszú évek óta egy bizonyos egyén bejárja a folyó völgyekben a ligetes erdőket szarvasgomba után, mondják, voltak előbb évei, mikor 8—900 frtot keresett, de hogy most sikere és keresete nagyon megfogyott. Ime erdészeinknek a szarvasgomba egy kis délutáni elmefuttatásra! *)

Báró *Mednyánszky Dénes.*

*) Reméljük ez érdekes tárgy nem fogja elkerülni a figyelmet; de már most arra kérnénk tanácsot, miként kell eljárni a telepítés, művelés és értékesítés körül.